

Arvostelut

Alison Bechdel:
Hautuukoti – Tragikoominen perheeni
 Suom. Taina Aarne
 LIKE

Alison Bechdelin *Hautuukoti* on tarkkanäköistä henkilökohtaista arkeologiaa sarjakuvamuodossa. Bechdel vie omaelämäkerrallisen sarjakuvan eräänlaiseen loogiseen ääripäähänsä. Omaelämäkerrallista sarjakuvaa väheksytään usein helpoimpana tapana tehdä ”vakavaa” sarjakuvaa, mutta Bechdel ei tyydy vain kuvittamaan päiväkirjojaan. *Hautuukoti* on vavahduttava psykobiografia tekijästä ja tämän vaikeasta suhteesta isäänsä.

Aihe on miljöötä myöten herkullinen: Bechdel purkaa kuvia vartumistaan sivutoimisena hautaustoimistona toimineessa lapsuudenkodissaan. Talo on täynnä jännitteitä: Bechdelin tyrannimainen isä ja etäinen äiti ovat juuttuneet loputtomaan asemasotaan. Taustalla on Bruceisän salattu bi- tai homoseksuaalisuus, tämän syrjähyppy ja myöhemmin Bechdelin oma herääminen homoseksuaalisuuteensa sekä Brucen epäilty itsemurha.

Koska Alison on vasta lapsi, hän ei ymmärrä, mistä kireä ilmapiiri ja sitä kautta hänen nuoruuden neuroosinsa syntyvät. Aikuisen silmin, vuosia myöhemmin, hän lopulta näkee nyrjähtäneen ja hauskan kokonaiskuvan. Kyllä, hauskan: sarjakuvaromaanin alaotsikkona on ”tragikoominen perheeni”. Vaikka aiheena ovatkin selvittämättömät konfliktit ja traumat, käsittelee Bechdel aihetta jälkiviisaalla, pisteliäällä huumorilla.

Herkullisimmillaan *Hautuukoti* on kuvatessaan poikatyttö-Bechdelin ja esteetiikkaan pakkomielleisesti suhtautuvan isän kinastelua ja heidän vaivautuneita yrityksiään luoda jonkinlaista yhteyttä yhteisen rakkautensa, kirjallisuuden avulla. Kirjallisuusviitteitä *Hautuukodissa* riittääkin.

Hautuukodista on tullut sinänsä banaalin ”parhaat sarjakuvat” -listojen vakionumero ja lisäksi se on noteerattu myös ”parhaiden kirjojen” listoilla. Il-

ISÄNI OSASI MELITTÄÄ VANHAIN ROMUN.

HÄN OSASI ANTAA KÄDEN KÄÄNTEESSÄ HUONEELLE PAREMMAN ILMEEN.

... KULLAKSI.

HÄN LOIHTI TIETYN AIKAKAUDEN MUKAISESISUSTUKSIA MAALILASTUSTA.

TÄMÄ PITÄISI PANNA NURKKAAN. USKOMATONTA. HÄNEN SIS-KONSA.

MUN KÄSI PUTOAA KOHTA.

mestymisvuonnaan se oli *Time*-lehden ”vuoden kirja” ja *Entertainment Weeklyn* ”paras ei-fiktiokirja”. Se on päätynyt myös *Guardianin* ”1000 kirjaa, joiden kaikkien on välttämätöntä lukea” -listalle (kuka lukee tuhat kirjaa listan perusteella?) ja *Entertainment Weeklyn* viimeisen 25 vuoden aikana ilmestyneiden ”uusien klassikoiden” romaanilistalle.

Hautuukoti on toki erinomainen sarjakuvaromaani, mutta mikä tekee siitä näin poikkeuksellisen suosittua ja ilmeisen helpon suositeltavan valtavirtamedialle? Tärkein syy lienee syvästi kirjallinen luonne. Bechdel käyttää runsaasti tekstiä, joskus suhteettomankin paljon. Sarjakuvallisesti heikoimmillaan *Hautuukoti* on kohtauksissa, jossa kuvat voisi surutta peittää keltaisilla post-it-lapuilla, lukea vain tekstit ja tarinaa voisi silti seurata mainiosti. Tekstin käyttö antaa kuitenkin *Hautuukodille* ”oikean” romaanin

tuntua, ”vakavasti otettavuutta”. Epäilemättä se vetoaa sarjakuvaan vähemmän perehtyneeseen lukijaan paremmin kuin vahvemmin kuvia käyttävä teos.

Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan vähätellä Bechdelin kykyä piirtäjänä: hän pystyy hyvin hienovaraisilla yksityiskohdilla – kasvojen ilmeillä, asennoilla – lataamaan kuviinsa jännitettä. Bechdelin taituruuden huomaa silti vain, jos onnistuu irrottamaan katseensa tekstistä: tempu, joka on sivumennen sanoen helpompaa lukiessa muuten tyyliä puhdasta ja huolellista suomenkielistä laitosta, jonka leipätekstiin on valikoitu poikkeuksellisen keho ”sarjakuvafontti”.

Lienevätkö takakanteen painetut *New York Timesin* kehusanat *Hautuukodista* oireellisia: ”Sarjakuva sanojen rakastajille!”

Otto Sinisalo

©Miyazaki

Tulevaisuuden Liisa-Nausicaä saastuneessa ihmemaassa.

Hayao Miyazaki:
Tuulen laakson Nausicaä 1–4
Suom. Antti ja Heikki Valkama
SANGATSU MANGA

Enimmäkseen harmitonta viihdesarjakuvaa julkaiseva Sangatsu manga poimii sulan hattuunsa julkaisemalla animaatioguru Hayao Miyazakin varhaisen mangaeepoksen Tuulen laakson Nausicaän. Vuosina 1982–1994 ilmestynyt Nausicaä kuuluu mangan arvostetuimpiin perusteoksiin. Se on myös Miyazakin ainoa merkittävä sarjakuva.

Monipolvinen tieteisfantasia sijoittuu suurtuhon jälkeiseen tulevaisuuteen. Suurta osaa maasta peittää myrkyllinen kasvusto, jonka sisällä pesivät valtavat Ohmu-hyönteisoliot. Vaikka ihmiskunnan rippeet on ahdistettu nurkkaan, se ei estä pieniä kuningaskuntia sotimasta keskenään vanhan sivilisaation raunioilla. Mystistä yhteyttä Ohmuihin tunteva nuori prinsessa Nausicaä saattaa olla maailman toivo.

Miyazakin luoma fantasiamaailma vakuuttaa yksityiskohdillaan. Nausicaä on täynnä erilaisia ihmisryhmittymiä, uskontoja, mielikuvituksellisia olioita ja vieraita maisemia, jotka kaikki esitellään taloudellisesti mutta alleviivaamatta. Miyazakin maailmanrakentelu on niin vakuuttavaa, että suurimman osan aikaa on helppo jättää huomiotta, että kyse on lopultakin tunkkaisesta fantasiakliseestä: nuoresta, ennustetusta messiashahmosta, jonka tehtävä on pelastaa koko maailma suurella sydämellään.

Tyylillisesti yksityiskohtia vilisevä Nausicaä on lähempänä kuvallisesti pedanttia eurooppalaista scifi-sarjakuvaa kuin viitteellisemmin kuvitettua klassista mangaa. Kerronnallisesti lähin vertailukohta lienee ranskalaisen Moebiuksen Arzach.

Nausicaässä nähdään monia Miyazakin tavamerkeiksi sittemmin muodostuneita teemoja. Se puhuu kiinnostavan vertauskuvan kautta luonnonsuojelun puolesta: vaikka luontoa edustavatkin

vieraat ja tuhoiset Ohmut, päähenkilö pystyy näkemään niissäkin hyvää. Se on myös vahvasti sodanvastainen ja paikoin hyvinkin suorasukainen kuvatessaan sodankäynnin uhrien kohtaloa. Myös Porco Rosso -elokuvassa nähty rakkaus lentämiseen on vahvana läsnä Nausicaän mielikuvituksellisessa ja pieteetillä esitellyissä lentohärveleissä.

Suomalaisen painoksen laadusta etukäteen huolehtivat voivat huokaista helpotuksesta: Tuulen laakso Nausicaä on tehty paperilaatua myöten japanilaisen oikeuksienhaltijan ehtoja noudattaen. Ja hyvä niin, onhan Miyazakin Ghibli-studio lähettänyt tarinan mukaan katana-miekan Prinsessa Mononokea editoinnilla uhanneelle amerikkalaiselle tuotantoyhtiölle: mukana viesti ”ei leikkauksia”. Anekdootti on hyvä vertauskuva samanlaista suorastaan jääräpäistä luovaa peräänantamattomuutta edustavalle Nausicaälle.

Otto Sinisalo